

Окуучулардын проектилер жана илим изилдөө иштери жөнүндө жобо

1. Жалпы жоболор

- 1.1. Бул жобо Кыргыз Республикасында негизги билим берүү системасын, мектептин билим берүүсүн ишке ашыруунун негизиндеги программа.
- 1.2. Долбоордук изилдөө жана окутуу-изилдөө багыты окуу процессинин ажырагыс бөлүгү болуп жана ишмердүүлүктүн багыты болуп саналат.
- 1.3. Окугандардын долбоордук жана окуу-изилдөө иштери билим берүү процессин уюштуруу принциби катары системалуу-ишмердик мамиленин негизинде жатат.
- 1.4. Мектеп окуучуларын окуу-изилдөө жана долбоорлоо иштерине киргизүү- башталгыч, негизги жана жогорку мектепте окутуу боюнча ишти натыйжалуулугун жогорулатуу жолдорунун бири болуп саналат.
- 1.5. Долбоордук жана окуу-изилдөө иштерин уюштурууга жана камсыз кылууга мектептин бардык педагогикалык структуралары катышат.

2. Долбоордун жана окутуу-изилдөө ишинин өзгөчөлүктөрү

- 2.1. Мектептин долбоордук жана окутуу-изилдөө иштеринин өзгөчөлүктөрү болуп төмөнкүлөр саналат:
 - жетекчилик долбоорлоо жана окуу-изилдөө иштерин жүргүзүү текшерүүнүн объектилери окуучуларды предметте окуучунун компетенттүүлүгүн жогорулатууга гана эмес, айрым окуу дисциплиналарынын мамлекеттик тилди билишине жана новатордук жаңылык киргизе алууну түзүүсү;
 - билим алуучулардын керектөөлөрүн ишке ашыруу мүмкүнчүлүгү классташтардын, мугалимдердин, эксперттердин, ата-энелердин тобуна берилиши мүмкүн;

- ар түрдүү мамилелерди курууда максаттуу изилдөө процессин түзүү жана жемиштүү иштин нормаларын үйрөнүүнү жана окуп жаткандардын мамилелеринен башка адамдардын өз ара мамилелерин сактоо;
- баарлашууга, өз алдынча өз алдынча башка жөндөмдөргө ээ командадагы иштер жана кызматташуу;
- таанып-билүү ишмердүүлүгүнүн ар кандай түрлөрүнүн айкалышы болушу мүмкүн катышуучулардын ар кандай жөндөмдүүлүгү талап кылынат, окуучу ишмердиктин тигил же бул түрүнө көңүл бурат;

3. Долбоордук жана окуу-изилдөө ишинин максаттары

Максаттар алардын инсандык, социалдык мотиви катары аныкталат:

1. Ар кандай булактардан жетишсиз билимдерди өз алдынча алуу.
2. Билимди жана билимди мамлекеттик башкаруу жана контролдоо практикалык милдеттери.
3. Топтордо иштөө менен, коммуникативдик билгичтиктерди сатып алуу.
4. Өнүгүү изилдөө жөндөмүн(билгичтик) аныкталган көйгөйлөр, документтерин жүргүзүү, гипотезаларды түзүү, маалымат, байкоо, эксперимент жүргүзүү, жалпылоо).
5. Ой жүгүртүү системасын өнүктүрүү.
6. Окуп жаткандарды социалдык-маанилүү чыгармачыл, изилдөө-конструктордук жана жаратуучулук иштер.
7. Окугандарды долбоордук ишмердүүлүктүн методдору жана технологиялары менен тааныштыруу.
8. Окутуунун жекече жана дифференциациясын камсыз кылуу.
9. Окутуу түрткү колдоо.
10. Инсандын чыгармачылык потенциалын ишке ашыруу.

4. Долбоордук жана окуу-изилдөө ишинин милдеттери

Долбоордук жана окуу-изилдөө ишинин максаттарына жетүү үчүн милдеттер:

- окуучуларды дүйнө таанымына, тереңдетип окууга болгон кызыгуусун тарбиялоо;
- күтүлүүчү натыйжалар;
- илим-изилдөө иши;
- тажрыйбаларды жүргүзүүнүн ыкмаларын жана көндүмдөрүн өркүндөтүү керек.
- билгичтикти өз алдынча өнүктүрүү, чыгармачылык менен ой жүгүртүү.
- илимий адабият менен өз алдынча иштөөнүн көндүмдөрүн иштеп чыгуу, окутуу алынган маалыматтарды иштеп чыгуу жана

натыйжаларын талдоо ыкмалары, түзүү жана отчетту жана илимий-изилдөө ишинин натыйжалары жөнүндө докладды түзүү.

- кесип, кесиптик жана коомдук ылайыкташууга тандоо түрткү берүү.
- өздөрүнүн ыйгарым укуктары менен окуучулардын бирдиктүү мектеп илимий коомчулугун түзүү жүзөгө ашырылат.
- пропагандалоо, жыйынтык жана өзгөчөлүктөрү, маалыматтар, Адабият, искусство чыгармаларын жайылтуу.

5. Окуу-изилдөө жана долбоорлоо ишинин жалпы мүнөздөмөсү

5.1. Окутуу-изилдөө жана долбоорлоо иши - маанилүү максаттар жана милдеттер.

5.2. Долбоордук жана окуу-изилдөө ишинин структурасы төмөнкүлөрдү камтыйт: Компоненттери:

- талдоо жүргүзүү;
- актуалдуулугу;
- төрагасы;
- максат коюу;
- Изилдөө;

5.3. Окутуу-изилдөө жана долбоорлоо иши окугандардан компетенттүүлүк тандалып алынган изилдөө тармагында, чыгармачыл иш, чогултулган, тыкандык, максатка умтулгандык, жогорку түрткү болот

6. Долбоор жана окуу-изилдөө иштеринин айырмасы токтоом кылат:

Окутуу-изилдөө, долбоордук иш-аракеттер, ишмердүүлүк долбоору

7. долбоорлоо-изилдөө процессин курууга карата талаптар

7.1. Долбоор же окуу билим беруучулордун курагына, жөндөмүнө жана мүмкүнчүлүктөрүнө жараша изилдөө ишке ашырылышына ылайык болушу керек

7.2. Изилдөө темасы окуучу үчүн кызыктуу жана кызыктуу чөйрөдө дал болушу керек

7.3. Маселени ачып берүү.

7.4. Долбоорду аткаруу үчүн бардык шарттар – маалымат ресурстары болууга тийиш, устаканалар, мектеп лабораториялары жана илимий коомдор.

7.5. Мектеп окуу программаларын долбоор же окутуу темасын тандап алууга багыт катары изилдөө жана окуу программаларын аткарууга даяр болгон изилдөөлөр, ошондой эле зарыл болгон атайын ыкмалар, технологиялар жана айрым тандалып алынган долбоорду ийгиликтүү ишке ашыруу үчүн.

7.6. Мугалим усулдарды колдонуу менен теманы тандап алат.

7.7. Долбоорлоо жана окуу-изилдөө ишинде милдеттүү болуп эсептелет.

- өзүн-өзү анализдөө ишинин жүрүшүндө жана отчетторду өндүрүү жана учурунда колдонулат;

7.8. Билим берүү мектеп программаларын жана окутуу изилдөө иш жыл ичиндеги жыйынтыкты баалоонун ачык жана жөнөкөй критерийи тутумунун болушу керек:

- долбоор жана жекече салымдын жыйынтыгы;

- долбоордук иштин ар бир катышуучусун аныктайт;

7.9. Долбоор аяктагандан кийин долбоорлоо же изилдөө иштеринин натыйжалары жана иштин аталышы көрсөтүлүшү керек. Долбоорлоо же изилдөө иштеринин ар бир катышуучусу иштин жыйынтыгы баа берүүнү жана жетишкендиктерди маалымат такталарында көрсөтөт.

8. Түшүнүгү

Долбоор мугалимдер менен окуучулардын биргелешкен иш-чараларды уюштуруу түрү болуп саналат, бөлүнгөн максатка пайдаланылган ыкмаларды жана аракеттерди жыйындысы коюлган максаттарга жетүү үчүн – конкреттүү маселелерди чечүү.

8.1. Изилдөө долбоору окуучулардын долбоордук ишинин өзгөчөлүгүн окуу долбоорлорунун бир түрү жана анын компоненттеринин бири болуп саналат.

9. Долбоордук иштерди уюштуруунун формасы

9.1. Долбоор түрлөрү:

- маалыматтык (издөө) кайсы бир объект жөнүндө маалымат топтоого багытталган, маселелери боюнча коомдук палата: долбоордун катышуучуларына багытталган фактылардын бетин ачуу

- чыгармачыл (адабий кечелер, спектаклдер, экскурсиялар);

- социалдык, колдонмо(практикаланган));

- оюн (ролдук);

- ыкма(болжолдуу) уюштуруу тартибине ылайык кабыл алынат.

9.2. Мазмуну боюнча долбоор монополиялык, жеке менчигине тиешелүү болушу мүмкүн

9.3. Катышуучулардын саны боюнча:

- жекече-окуп жаткан адамдар тарабынан жүзөгө ашырылуучу өз алдынча иш;

- узак мөөнөт бою, балким окуу жылынын ичинде;

- долбоордун автору пландоо жана план боюнча иштейт;

- бир гана окуу эмес, окуучу ээ болууга тийиш болгон социалдык көндүмдөр;

- чакан топ (5 адамга чейин);
- топтор (15 адамга чейин);
- жамааттык (класс жана мектептин ичинде андан ашык), муниципалдык, шаардык, социология өзүнүн изилдөө предмети, ыкмалары жана билимдеринен пайдаланышы боюнча;

9.4. Долбоордун узактыгы (узактыгы): долбоордон көп жылдык сабакка чейин мүмкүн.

10. Окуу-изилдөө иштерин уюштуруунун формасы

10.1. Сабак өтүлө турган кабинет:

- сабак-изилдөө;
 - сабак-лабораториялык;
 - сабак-чыгармачылык;
 - сабак-ойлоп табуучулук;
 - сабак –изилдөө долбоорлорун коргоо;
 - сабак-экспертиза, ачык ойлор сабак;
- мындай элементтердин өздөштүрүлүшүн уюштурууга мүмкүндүк берет окутуу эксперименти, эксперимент пландаштыруу жана жүргүзүү сыяктуу изилдөө иш-аракеттери, кайра иштетүү жана анын натыйжаларын талдоо;

10.2. Мөөнөттөн тышкаркы сабактарда:

- окуучулардын изилдөө тажрыйбасы;
 - билим берүү экспедициялары-жүрүштөр, сапарлар, экскурсиялар так белгиленген;
 - билим берүү максаттары, иштердин программасында колдонулуп жаткан;
 - системасы; билим берүү, экспедициялар, окуучулардын билим берүү, анын ичинде изилдөө иштери
- Негиздери;
- Факультативдик сабактар шыктуу окуучулар менен иштөө;
 - окуп жаткандардын иш-аракетине баа берүү;
 - бул иштин аралыктык жана жыйынтык натыйжаларын даяр интеллектуалдык оюн, конференциялар ж. б. менен жолугушуулар, ошондой эле илим жана билим берүүнүн өкүлдөрү менен, мектептеги экскурсиялар, башка мектептердин менен кызматташуу, катышуу;
- Багыт:
- олимпиадалар;
 - конкурстар;
 - көргөзмөлөр;
 - семинарлар;

- жыйындар;
- интеллектуалдык кечелер ,окуу изилдөөлөрдү жүргүзүү жана алардын элементтерин ушул иш-чаралардын багытында колдонуу;

11.Изилдөө иштерин пландоо жана керектүү аспаптарды тандоо.

Атап айтканда милдеттүү этап көзөмөлдөө жана аткаруу менен иликтөө жүргүзүү, иштин натыйжасын билүү. Иштин натыйжасын акыркы чечим катары кабыл алуу зарыл:

- топто байланышсыз биргелешкен ишти камсыз кылууга.
- өнөктөштөр менен мамиле түзүүгө өз ара түшүнүшүү.
- натыйжалуу чечимдерди кабыл алуу үчүн топтун мүчөлөрүнүн ортосунда өркүндөтүү.
- башка окуучулардын иштеринин натыйжасына адекваттуу реакция кылуу.

12.Мектепте долбоорлоо жана окутуу-изилдөө иштерин уюштуруу

12.1. Долбоорлоо жана окуу-изилдөө иштерине катышууну каалагандар

1-11 класска чейинки мектеп окуучулары.

12.2. долбоорлоо жана окуу-изилдөө иштерин жүргүзүү текшерүүнүн объектилери окуучуларды каалоосу менен долбоордун жетекчиси аныкталат.

12.3. Окуу-изилдөө иштерин жүргүзүүнүн жол-жоболорун өркүндөтүүгө. мектептин бардык мугалимдери кириши мүмкүн.

12.4. Жетекчилерге талапкерлер окуучулар менен макулдашылат жана координатор мектеп долбоорлоо жана окутуу-изилдөө иштерин жүргүзүөт.

12.5. Долбоордук жана окуу-изилдөө ишинин багыттары жана мазмуну жетекчилери менен бирдикте окуп жаткандар аныктайт. Теманы тандап жатканда мектептин өнүгүүсүнүн артыкчылыктуу багыттарын жана жекече турак-жай курулушунун окуп жаткандардын жана педагогдун таламдары каралат.

12.6.Окуп жаткандардын долбоорунун тематикасын аныктоо жана жетекчисин тандоо (октябрь айынан кеч эмес).

12.7.Долбоордун үстүндө иштөө жекече же окуучулардын тобунда жүзөгө ашырылат.

12.8.Жетекчиси окуп жаткандарга пландоо маселелери, методикалар боюнча консультация,изилдөөлөр, тариздөө жана изилдөөнүн жыйынтыктарын берет.

12.9.Долбоордук жана окуу-изилдөө ишинин отчеттуулук формалары болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- изилдөө жана маалымат иштери үчүн: тез билдирүү,
- компьютердик презентациялар, приборлор, макеттер;
- Чыгармачыл иштери үчүн: жазуу жүзүндө түшүндүрмө, сценарий, экскурсия, стендик отчеттор, компьютердик презентациялар, видеоматериалдар, фотальбомдор, өзгөчөлүк.

13. Долбоордук жана окуу-изилдөө иштеринин жыйынтыктарын чыгаруу

- 13.1. Окутуу класстарда өтүлүшү керек, контролдоо иши, тема окуу долбоорун коргоо түрүндө өткөрүлүшү мүмкүн.
- 13.2. Жыл сайын өтүүчү мектептин илимий конференциясында презентация жүргүзүлөт жана долбоорлоо иштерин координациялоо Конференцияга бардык окуу окуучулары катыша алышат.
- 13.3. Проект жана изилдөө иштерин жүргүзүп жаткан окуп жаткандар өз кызыкчылыктарына жараша-бекитилген ырааттамасына ылайык ишке киргизилет. -өткөрүүнүн тартиби мектепке чейинки билим берүү чөйрөсүндөгү, педагог-психолог, жетекчилер, мугалимдер, мектептин усулдук бирикмелеринин администрациясы, мектеп администрациясы киргизилет.
- 13.4. Мектеп конференциясын өткөрүү, долбоорлоо-изилдөө долбоорлорун иштер боюнча атайын комиссия түзүлөт, анын курамына мугалимдер, педагог, окутуучу-психолог, мектептин администрациясы, жетекчи, окуучулардын ата-энелери, окуучулардын өз алдынча башкаруу өкүлдөрү.
- 13.5. Атайын комиссия долбоордук-изилдөө ишинин деңгээлин баалайт жүзөгө ашыруу максатында долбоордук иштердин конкурсунун жеңүүчүлөрүн аныктайт.
- 13.6. Бекитилген атайын орто комиссиянын жыйынтык чыгаруусу менен мектеп окуучулары методикалык жана мектептин усулдук кеңеши менен макулдашылат.
- 13.7. Мүчөлөрдүн саны 3төн кем жана 7ден ашык адам болууга тийиш эмес. Комиссиянын курамына мектептин мугалимдеринен түзүлөт.